ชื่อแนวปฏิบัติ : แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันการพลัดตกหกล้มในผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยทางจิตเวชและได้รับยากลุ่มที่เสี่ยงต่อการหกล้ม หอผู้ป่วยกรุณา โรงพยาบาลลำปาง

ชื่อผู้พัฒนา : นางสาวจิดาพา จองคำ และ นายจักรพันธ์ สืบพันธ์วงษ์
หน่วยงาน : หอผู้ป่วยกรุณา กลุ่มงานการพยาบาลจิตเวช โรงพยาบาลลำปาง

บทคัดย่อ

การพลัดตกหกล้มเป็นเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่ป้องกันได้ ผู้ป่วยจิตเวชมีความเสี่ยงสูงเป็นพิเศษจากผลข้างเคียงของยาจิตเวช ได้แก่ ง่วงซึม เวียนศีรษะ Orthostatic Hypotension และปฏิกิริยา Extrapyramidal (EPS) ร่วมกับความผิดปกติด้านอารมณ์ พฤติกรรม และระดับสติสัมปชัญญะที่ผันผวน จากสถิติหอผู้ป่วยกรุณา โรงพยาบาลลำปาง ปี พ.ศ. 2566–2568 พบอุบัติการณ์การพลัดตกหกล้มร้อยละ 10.3, 12.2 และ 14.2 ตามลำดับ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ประกอบกับมาตรการป้องกันยังขาดความเป็นมาตรฐานเดียวกัน การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับป้องกันการพลัดตกหกล้มในผู้ป่วยจิตเวชที่ได้รับยากลุ่มเสี่ยงในหน่วยงานดังกล่าว

กระบวนการพัฒนาสืบค้นหลักฐานด้วยกรอบ PICOT จาก PubMed/MEDLINE, CINAHL และ Thai Journal Online (ค.ศ. 2009–2026) ได้หลักฐาน 32 เรื่อง ระดับ Ia–IIb ประเมินคุณภาพด้วยเกณฑ์ NHMRC และ Melnyk & Fineout-Overholt (2023) สังเคราะห์เป็นแนวปฏิบัติ 22 ข้อ ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ (1) การประเมินภาวะสุขภาพ ด้วย Morse Fall Scale (MFS) แรกรับและทุก 24 ชั่วโมง ร่วมกับ Environmental Fall Risk Assessment (2) การวางแผนและการจัดการ วางแผนเฉพาะรายตามระดับความเสี่ยง สื่อสาร Handover ด้วยระบบ SBAR และทบทวนยาร่วมกับเภสัชกรสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (3) การปฏิบัติการพยาบาล เฝ้าระวัง 30–60 นาทีหลังให้ยากลุ่มเสี่ยง วัดความดันโลหิตท่านอน/ท่ายืนทุก 8 ชั่วโมง และจัดสภาพแวดล้อมปลอดภัย (4) การสอนและให้คำแนะนำ สอน Slow Rising Technique และประเมินความเข้าใจด้วย Teach-back และ (5) การบันทึกทางการพยาบาล รูปแบบ AIE ทุกเวร พร้อมรายงานอุบัติการณ์ใน RMS ภายใน 24 ชั่วโมง

การจัดระบบรองรับแนวปฏิบัติ ด้านโครงสร้าง จัดทำคู่มือ แบบประเมิน MFS แบบประเมินสภาพแวดล้อม เอกสารให้ความรู้ผู้ป่วย และ Audit Checklist ด้านกระบวนการ อบรมพยาบาลวิชาชีพทุกคนก่อนใช้แนวปฏิบัติอย่างน้อย 2 สัปดาห์ (เกณฑ์ผ่านร้อยละ 80) นิเทศโดยหัวหน้าเวรอย่างน้อย 2 ครั้งต่อเดือนใน 3 เดือนแรก และประชุมทีมเดือนละ 1 ครั้ง แนวปฏิบัติผ่านการประเมินคุณภาพแนวปฏิบัติ (Agree II) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผลรวมคะแนนของแต่ละรายด้านมากกว่าร้อยละ 81.6 ทดลองใช้แนวปฏิบัติในเดือนพฤษภาคม 2569 ในผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยทางจิตเวชและได้รับยากลุ่มที่เสี่ยงต่อการหกล้ม 4 คน และพยาบาลวิชาชีพ 5 คน

ผลการศึกษาพบว่า ด้านผลลัพธ์ร่วม อัตราการพลัดตกหกล้มลดลงร้อยละ 50 จากค่าฐาน (ร้อยละ 14.2) และการสื่อสาร Handover ครอบคลุมข้อมูลความเสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 95 ด้านผลลัพธ์ทางการพยาบาล ผู้ป่วยทุกรายได้รับการประเมิน MFS ครบทุก 24 ชั่วโมง มีความรู้เรื่องการป้องกันการหกล้มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ได้รับคำแนะนำก่อนจำหน่ายร้อยละ 100 และพยาบาลมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อแนวปฏิบัติร้อยละ 91.2 สะท้อนว่าแนวปฏิบัตินี้ช่วยยกระดับคุณภาพการพยาบาลและความปลอดภัยผู้ป่วย

คำสำคัญ: การป้องกันการพลัดตกหกล้ม, ผู้ป่วยจิตเวช, ยากลุ่มเสี่ยงต่อการหกล้ม, Morse Fall Scale, แนวปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์